

Verknoeide arbeid

Als het bestuur van de PvdA zijn zin krijgt, zal velen de lust tot werken straks vergaan. Immers, in de conceptresolutie waarover het congres van de PvdA eind april 1983 zal vergaderen, staat dat ieder mens naar democratisch-socialistische opvatting arbeid behoort te verrichten. Je mag dus straks niet meer werken om de eindjes aan elkaar te kunnen binden, of omdat je liberale of andersoortige opvattingen hebt, of eenvoudig omdat je het leuk vindt. Neen, niets van dat alles: alle arbeid moet worden verricht om de samenleving in stand te houden of te verbeteren in socialistische richting.

Bij eerste lezing van de resolutie dacht ik aan een slordige formulering die voor tweeërlei uitleg vatbaar was: wellicht was bedoeld dat ook socialisten vinden dat iedereen arbeid behoort te verrichten. Helemaal, de formulering was niet slordig, maar bewust geschreven. Tot deze conclusie kom ik na kennisneming van enkele passages uit de toelichtende tekst van het partijbestuur. Volgens die tekst is arbeid belangrijk: 1. om de samenleving in socialistische zin te veranderen; en 2. om voor het individu een vorm van levensvervulling te zijn. De tweede reden maakt iets goed, want het calvinistisch aandoende woord levensvervulling is best individueel en materieel uit te leggen. Maar dat wordt niet bedoeld. Arbeid draagt volgens het socialistische proza wel bij tot voorzien in basisbehoeften, maar louter werken voor het verkrijgen van inkomen is uit den boze.

Het PvdA-bestuur vindt betaalde arbeid niet zo belangrijk. „Deelnemen aan de betaalde arbeid en een carrière daarin hoeven voor persoonlijke ontplooiing en maatschappelijk nut niet van meer belang te zijn dan deelnemen aan een van de vele vormen van onbetaalde arbeid”, schrijft het en enkele regels verder: „Onbetaalde hulpverlening bijvoorbeeld, vinden wij van groot belang voor de door ons nagestreefde samenleving”, en enkele alinea's verder: „Alle soorten arbeid: betaald en onbetaald, binnenshuis en buitenshuis, aangenaam en onaangenaam, verplicht en niet

verplicht, behoren eerlijk te worden verdeeld tussen alle leden van de samenleving, mannen en vrouwen, ouderen en jongeren”. Dat is nog eens duidelijke taal, die — rekening houdend met de huidige slechte werkgelegenheidssituatie — m.i. maar tot één conclusie kan leiden: betaald werk zal er niet meer komen dus, werklozen en andere werkzoekenden, richten jullie je maar op het onbetaalde werk. Vervolgens verwachtte ik in de tekst van het partijbestuur hoe die onbetaalde arbeid zou moeten worden georganiseerd. Een socialistische visie daarop, na publikatie van Van der Louws gemeenschapstakenplan en Dales' brief aan de gemeentebesturen over toepassing van de pro-deo-richtlijnen, zou best eens nuttig kunnen zijn. Maar nee hoor, het bestuur lijkt geen kennis te hebben genomen van beide publikaties.

Wat het PvdA-bestuur nu precies wil, is onduidelijk. Betaalde arbeid lijkt niet zo zinvol. Het zegt daarom in de conceptresolutie dat de sollicitatieplicht voor sommige categorieën werklozen zou moeten vervallen indien deze onbetaald bezig zijn, en dat het onderwijs aan leerplichtige leerlingen zich minder zou moeten oriënteren op de perspectieven in betaald werk. Dat is natuurlijk niet zo leuk voor de werkzoekende gehuwde vrouw. Uit het vorenstaande zou je kunnen afleiden dat zij de maatschappij evenveel nut kan bewijzen door geen betaald, maar onbetaald werk te aanvaarden en dat zij daarin voldoende ontplooiing kan vinden.

Deze conclusie trekt het PvdA-bestuur echter niet. Integendeel, het vindt dat vrouwen meer in aanmerking moeten komen voor betaalde banen. Bij de huidige hoge werkloosheid, die voorlopig wel zal blijven, moeten dus de mannen meer aan vrijwilligerswerk doen.

Ik stop met het trekken van conclusies uit de publikatie van het PvdA-bestuur omdat ik er uiteindelijk geen touw aan kan vastknopen. Wat moet de lezer na bovenstaande citaten aan met eveneens gedane uitspraken in de conceptresolutie dat volledige werkgelegenheid betekent het reali-

seren van een gelijk en dus beperkt recht op betaalde arbeid, dat het omzetten van betaalde arbeid in onbetaalde arbeid moet worden afgewezen, dat volledige loskoppeling van arbeid en inkomen om principiële gronden moet worden afgewezen, en dat de capaciteit van bepaalde opleidingsinstellingen mede moet worden afgestemd op de behoefte van de betaalde arbeidsmarkt. Nog een citaat, die m.i. een klap in het gezicht moet betekenen van oud-minister Den Uyl: „Het scheppen van werk en het behoud van arbeidsplaatsen uitsluitend om den wille van werkgelegenheid wijzen wij af”.

Het PvdA-bestuur heeft een volstrekt onbegrijpelijk stuk gepubliceerd. Met dit stuk kan het congres in april beter worden afgelast. Tenzij op korte termijn een nieuw stuk kan worden gepubliceerd, dat de huidige problemen m.b.t. de arbeid in relatie brengt met de economische malaise.

Oud-minister Den Uyl deed daartoe met zijn werkgelegenheidsplan een interessante voorzet. Thans moet ik helaas het PvdA-bestuur toeroepen: „Er wordt meer tijd verknoeid met werken dan met iets doen”.